herpy

FIRFISLER

## Madagascar Girdled Lizard

# *Zonosaurus madagascariensis*

*Zonosaurus madagascariensis* er en avlang, dagaktiv øgle fra Madagaskar med to lyse striper nedover ryggen og en hale som er nesten dobbelt så lang som kroppen. Den blir opptil 36 cm, er rask og var og spiser både insekter og litt frukt. Arten krever dypt bunnsubstrat med et fuktig hjørne, en varm solplass og UVB. Stellet bygger delvis på nære slektninger.

Familie: Gerrhosauridae  Tidligere navn: *Cicigna madagascariensis*

**FAKTABOKS**

### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **30-36 cm**<br>total lengde inkl. hale |
| Levealder | **10-15 år** |
| Aktiv | **Om dagen** |
| Levevis | **Bakkelevende og gravende** |
| Biotop | **Savanne og regnskog** |
| Vanskelighetsgrad | **Øvet** |

### STELL

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **100 × 50 × 50 cm**<br>L × B × H for 1 voksent dyr |
| Temperatur, dag | **22-28 °C** |
| Varmeplass | **38-42 °C** |
| Temperatur, natt | **20-24 °C** |
| Luftfuktighet | **40-60 %** |
| Vann | **Vannskål** |
| UVB | **Nødvendig**<br>Ferguson-sone 3 |
| Kosthold | **Insekter og frukt** |
| Holdes | **Alene eller parvis** |

### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Eggleggende** |
| Kullstørrelse | **2-5 egg** |
| Inkubasjon | **70-80 dager**<br>ved 29-30 °C |

### VERN OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Ikke listet** |
| EU-vedlegg | **Ikke listet** |
| IUCN | **Livskraftig (LC)** |

## Om arten

*Zonosaurus madagascariensis* er en avlang øgle i familien Gerrhosauridae. Kroppen er lett flattrykt med en spiss snute, korte, men velutviklede bein og en lang hale som er nesten dobbelt så lang som hode og kropp til sammen. Skjellene er glatte og sitter i regelmessige tverrekker, og langs flankene går det en tydelig hudfold. Grunnfargen er brun til rødbrun med mørke flekker og små lyse flekker på beina. To blekgule striper går fra øyet langs ryggens sider og ender ved halens rot. Det skiller arten fra *Z. laticaudatus*, hvis striper fortsetter utover halen. Buken er gråhvit, og strupen kan være rødlig.

Dyret blir opptil 36 cm inkludert hale. Hannene har bredere halerot og større lårporer enn hunnene. Arten ble beskrevet i 1831 av John Edward Gray som *Cicigna madagascariensis*. Dyrene på Glorioso- og Cosmoledo-øyene regnes som underarten *Z. m. insulanus*.

Arten er vanlig i naturen og trives nær mennesker, men den er sjelden i terrarier. Flere arter i slekten *Zonosaurus* holdes, men nettopp for *Z. madagascariensis* finnes det bare få detaljerte erfaringer. Terrariemål, temperaturer og avl bygger derfor delvis på de nærmeste slektningene, og det står i teksten der det er tilfellet. Levealderen er ikke dokumentert; 10-15 år er et anslag ut fra beslektede arter.

## Utbredelse og leveområde

*Zonosaurus madagascariensis* finnes over det meste av Madagaskar og er vanligst i øst, men lever også i vest og sør. Den finnes dessuten på de nærliggende øyene Nosy Be, Nosy Komba, Nosy Sakatia og Nosy Tanikely. Underarten *Z. m. insulanus* lever på øyene Glorioso og Cosmoledo nord for Madagaskar.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar og Seychellene.

### LEVEOMRÅDE

Arten lever i åpne og nedbrutte fuktige skoger i lavlandet og i middels høyde, i tørre, åpne landskaper, i plantasjer, i åkerkanter og i kratt. På Cosmoledo lever den i åpent kratt. Den er knyttet til solvarme lysninger, skogkanter og kratt, hvor den jakter på bakken. Den skjuler seg i små ganger ved foten av busker og kan klatre et stykke opp på trestammer.

Dyret er dagaktivt og lever alene. Det jakter aktivt og spiser et bredt utvalg av insekter, men tar også frukt og bær. Hunnene legger få, store, avlange egg i fuktig jord.

## Stell

### TERRARIET

Et voksent dyr trenger et terrarium på minst 100 × 50 × 50 cm (lengde × bredde × høyde), og et par minst 120 × 60 × 50 cm. Målet er et anslag ut fra de nærmeste slektningene: et par av den litt større *Z. haraldmeieri* kan holdes i 90 × 50 × 50 cm, men *Z. madagascariensis* er svært aktiv og trenger plass til å løpe. Større er bedre.

Bunnsubstratet skal være 5-10 cm dypt og bestå av en blanding av sand og gjødselfri jord. Hold omtrent en tredjedel av bunnen fuktig, slik at dyret kan velge. Arten graver, særlig om kvelden, og i dypt substrat holder gangene og skjulestedene formen. Innred med røtter, korkbark, halve rør og flate steiner som skjulesteder og klatreplasser. Fest steinene, slik at de ikke kan skli. Et fuktig gjemmested med fuktig kokosfiber eller sphagnum i den ene enden brukes ved hudskifte og som eggleggingssted.

Terrariet skal ha lokk og god ventilasjon. Dyret er raskt og kan komme opp over kanten hvis dekorasjonen står høyt. Varmelamper skal skjermes med gitter.

### TEMPERATUR

Arten trenger en tydelig gradient. Luften i terrariet skal være 22-28 °C om dagen, og solplassen skal ha en overflatetemperatur på 38-42 °C, målt med et infrarødt termometer. Tallene er lånt fra *Z. haraldmeieri* og andre arter i familien. Bruk en varmelampe over det høyeste punktet og en varmematte under den ene enden av bunnen. Dyret skal kunne trekke seg helt bort fra varmen.

Om natten kan temperaturen falle til 20-24 °C. Slå av varmelampen, og la en svak varmekilde under bunnen gå hvis rommet er kaldt. Mål med digitale termometre med probe i begge ender. Dyret soler seg i korte perioder om formiddagen og ettermiddagen og søker deretter ned i bunnsubstratet.

Les mer: Varme og temperatur

### LUFTFUKTIGHET OG VANN

Den relative luftfuktigheten skal være 40-60 %, med høyere fuktighet i det fuktige hjørnet og i bunnen. Arten lever både i fuktig skog og i tørre, åpne områder, så luften må ikke være ørkentørr, men heller ikke våt. Hold en tredjedel av bunnen fuktig, og sprøyt lett hver dag. La bunnen tørke litt opp, slik at mugg ikke får fotfeste.

Sett inn en skål med friskt vann som er stor nok til å ligge i. Dyret ligger gjerne i vannet, særlig om ettermiddagen og under hudskifte. Bytt vannet daglig, for skålen blir fort skitten.

### LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler seg i åpne lysninger, så den trenger kraftig lys og UVB. Bruk et T5 HO-rør på 10-12 % over solplassen i et reflekterende armatur, tilsvarende Ferguson-sone 3, og et dagslysrør eller en LED-lampe til resten av terrariet. Målet er en UV-indeks på 2-4 på solplassen og mindre i resten av terrariet. Sonen er et anslag ut fra levevis og leveområde.

Slå på lyset 12-14 timer om sommeren og 10-11 timer om vinteren. Bytt UVB-rørene etter produsentens anvisning, og kontroller med en UV-måler.

Les mer: Lys og UVB

### FÔRING

Arten er altetende med hovedvekt på insekter. I naturen spiser den et bredt utvalg av insekter og andre smådyr, men også frukt og bær. Basisfôret er insekter: siriss, gresshopper, dubia-kakerlakker, melorm og enkelte små superormer, som alle skal være mindre enn avstanden mellom dyrets øyne. Gi en liten porsjon frukt og grønt i en skål tre-fire ganger i uken, for eksempel bær, papaya og revet gulrot. Banan bør bare gis sjelden på grunn av det høye fosforinnholdet.

Et voksent dyr kan få en tint nyfødt mus annenhver uke, men ikke oftere, slik at det ikke blir feit. Pudre insektene med kalk uten D3 ved de fleste fôringene og med et multivitamin én gang i uken. Gut-load insektene med næringsrikt fôr i minst ett døgn før de gis.

Unger fôres daglig og voksne annenhver dag, så mye som de kan spise på 10 minutter.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

### ATFERD OG HÅNDTERING

*Zonosaurus madagascariensis* er rask, nysgjerrig og våken. Den er sky overfor nye ting og trekker seg inn i et skjulested eller graver seg ned når den blir skremt. Halen kan kastes av og vokser ut igjen, så ta aldri tak i den. Dyret venner seg best til mennesker ved rolig ferdsel ved terrariet og fôring fra en pinsett. Det kan bli tamt nok til å ta fôr fra fingeren, men det er ikke et dyr som skal tas opp hver dag.

Arten lever alene i naturen. Hold bare én hann i hvert terrarium. Et par kan holdes sammen i et stort terrarium med to solplasser og mange skjulesteder, men to dyr går ikke alltid godt sammen. Skill dem hvis det ene blir jaget eller holdt unna fôr og varme. Vask hendene etter all kontakt med dyr og terrarium.

## Avl

### KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene har bredere halerot og større lårporer enn hunnene. Størrelse og alder ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert for arten. Sett først dyr i avl når de er fullvoksne og i god kondisjon.

### PARRING

Paringen er ikke beskrevet for arten. Hos beslektede arter følger avlen årstidene: en vinterperiode med kortere dager og litt lavere temperatur, etterfulgt av lengre dager og mer varme om våren, setter i gang paringen. Gi dyrene en kortere dag og lavere temperatur om vinteren, og øk dagslengden og varmen igjen om våren. Hold øye med paringen, og skill dyrene hvis hunnen får sår.

### EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger opptil fem store, avlange egg i fuktig jord. Hvor mange kull hun legger i året, er ikke dokumentert. Gi henne en eggleggingskasse med 10 cm fuktig jord eller kokosfiber hvor hun kan grave. Uten et egnet sted kan hun holde eggene tilbake, og det kan bli livstruende.

### INKUBASJON

Eggene flyttes forsiktig, uten å vendes, til en beholder med fuktig vermikulitt og ruges ved 29-30 °C. Rugetiden er ikke dokumentert for arten. Tallene er lånt fra *Matobosaurus validus*, hvor eggene klekkes etter 70-80 dager ved 30 °C, så rugetiden for *Z. madagascariensis* kan avvike.

### OPPDRETT AV UNGER

Ungene er ikke beskrevet for arten. Hold dem i et mindre terrarium med samme innredning som hos de voksne, med mange skjulesteder, UVB og en solplass. Fôr dem daglig med små insekter pudret med kalk. Skill dem fra hverandre etter hvert som de vokser, slik at de ikke slåss om fôr og varme.

## Helse og vanlige feil

Det finnes ingen artsspesifikk helselitteratur. Følgende er de typiske problemene hos dagaktive øgler:

- Beinskjørhet (metabolsk beinsykdom) ved for lite UVB og kalk. Gi UVB og pudrede insekter.
- Fedme ved for mange mus og for lite mosjon.

- Luftveisinfeksjon og hudproblemer ved vedvarende våt bunn uten tørre soner.
- Hudskifteproblemer ved for tørr luft. Gi et fuktig gjemmested.
- Eggleggingsvansker hos hunner uten egnet eggleggingssted.
- Innvollsorm og midd, særlig hos villfangede dyr. Sett nye dyr i karantene i minst tre måneder, og få en avføringsprøve undersøkt.

Et friskt dyr har klare øyne, en fyldig halerot og kraftige bein, spiser villig og er aktivt. Vei dyret jevnlig, for vekttap er ofte det første tegnet på sykdom. Krypdyr skjuler sykdom, så oppsøk en veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser eller virker sløvt.

Dyr i handelen kan være villfangede. De har ofte flere parasitter og er mer stresset enn oppdrettede dyr, så spør alltid om dyrets opprinnelse.

Les mer: Karantene og hygiene Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

### Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.